

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Finanstilsynet orienterer

Pensjonskassekonferansen 26. april 2017

Seksjonssjef Runa Kristiane Sæther

Innhold

1. Kort om pensjonskassemarkedet
2. Resultater og finansiell stilling
3. Tilsynsmessig oppfølging
4. IORP II – nytt Tjenestepensjonsdirektiv
5. EIOPA's IORP-stresstest 2017
6. Utredning om egen pensjonskonto mv.
7. Uførepensjon i privat sektor
8. Om Silver Pensjonsforsikring u.o.a.

1. Kort om pensjonskassemarkedet

Private pensjonskasser

- Det var i alt 48 pensjonsinnretninger med samlet FK på 184 mrd. kr. ved utgangen av 2016. Det er ikke gitt konsesjon til nye pensjonskasser i 2015 og 2016.
- Private pensjonskasser hadde en samlet **fripolisebeholdning** på 47 mrd. kr ved utgangen av 2016 (opp 7 mrd. kr i 2015).
- **Fripolisene** utgjorde 36 pst. av forsikringsforpliktelsene til private pensjonskasser ved utgangen av 2016 (30 pst. i 2015)

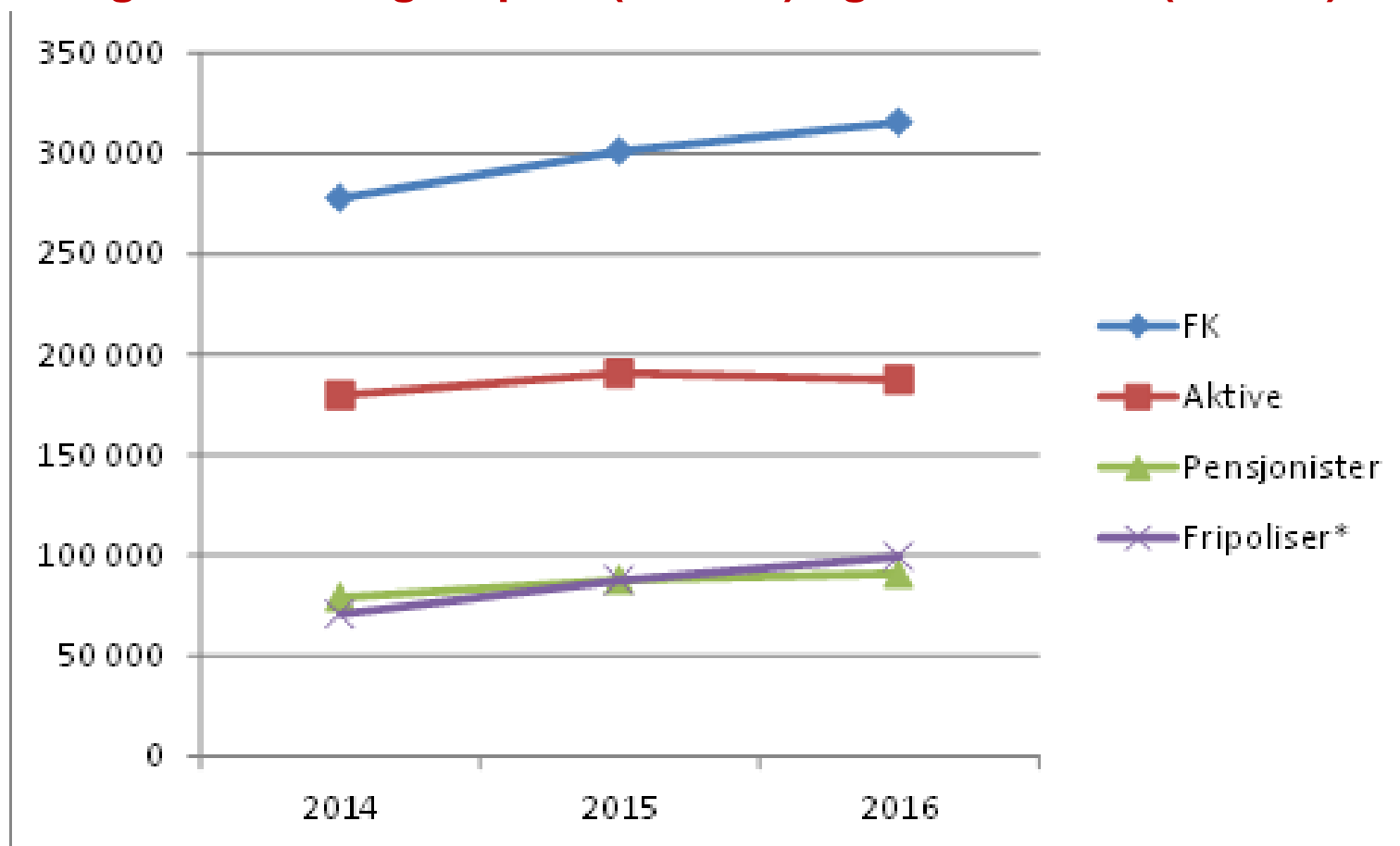
1. Kort om pensjonskassemarkedet (forts.)

Kommunale pensjonskasser

- Det var i alt 39 pensjonsinnretninger med samlet FK på vel 131 mrd.kr. ved utgangen av 2016. Det er ikke gitt konsesjon til nye pensjonskasser i 2015 og 2016.
- Det er nå 37 kommunale pensjonskasser (Sandefjord, Andebu og Stokke har fusjonert fra 1.jan. 2017).

1. Kort om pensjonskassemarkedet (forts.)

Utvikling i forvaltningskapital (mrd. kr) og medlemmer (i tusen)

1. Kort om pensjonskassemarkedet (forts.)

Om garantert rente – utgangen av 2016

Private pensjonskasser

- Rentegarantien ligger mellom 2 og 3,6 pst.
- Det "store flertall" ligger mellom 3 og 3,4 pst.
- Gjennomsnittlig rente (vektet) var på 2,8 pst.

Kommunale pensjonskasser

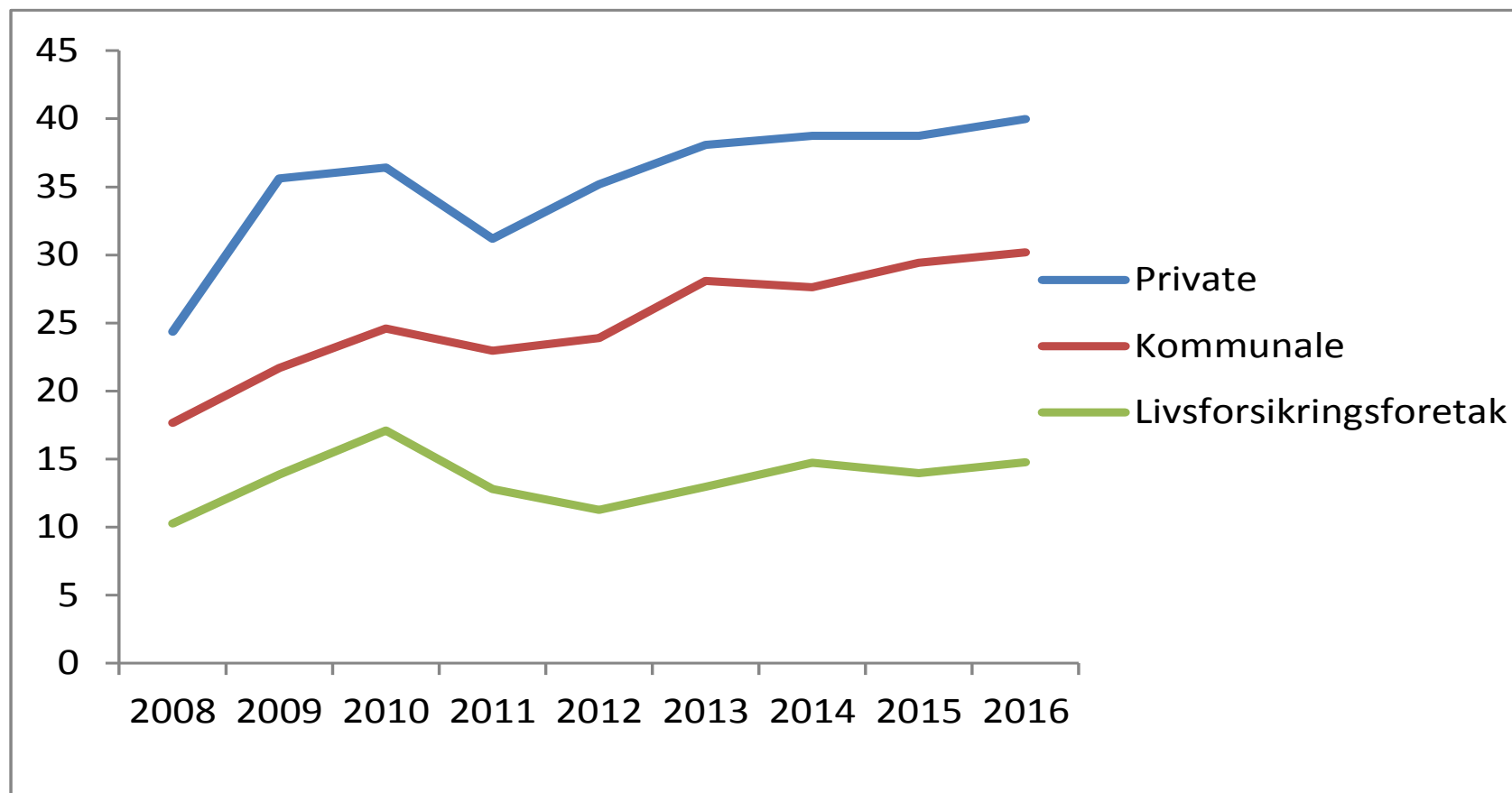
- Rentegarantien ligger mellom 2,4 og 2,9 pst.
- Det "store flertall" ligger mellom 2,5 og 2,7 pst.
- Gjennomsnittlig rente (vektet) var på 2,6 pst.

2. Resultater og finansiell stilling

- Pensjonskassenes samlede resultat før skatt var på 3,8 mrd. kr i 2016 — 2,7 mrd. kr i 2015
- *Bokført* kapitalavkastning i kollektivporteføljen var på 5,1 pst. i 2016 — 4,1 pst. i 2015 og 5,9 pst. i 2014
 - Private pensjonskasser hadde høyere avkastning enn de kommunale
- *Verdijustert* avkastning i kollektivporteføljen var på 5,3 pst. i 2016 — 4,0 pst. i 2015 og 7,4 pst. i 2014
 - Verdijustert avkastning var lik for private og kommunale pensjonskasser i 2016

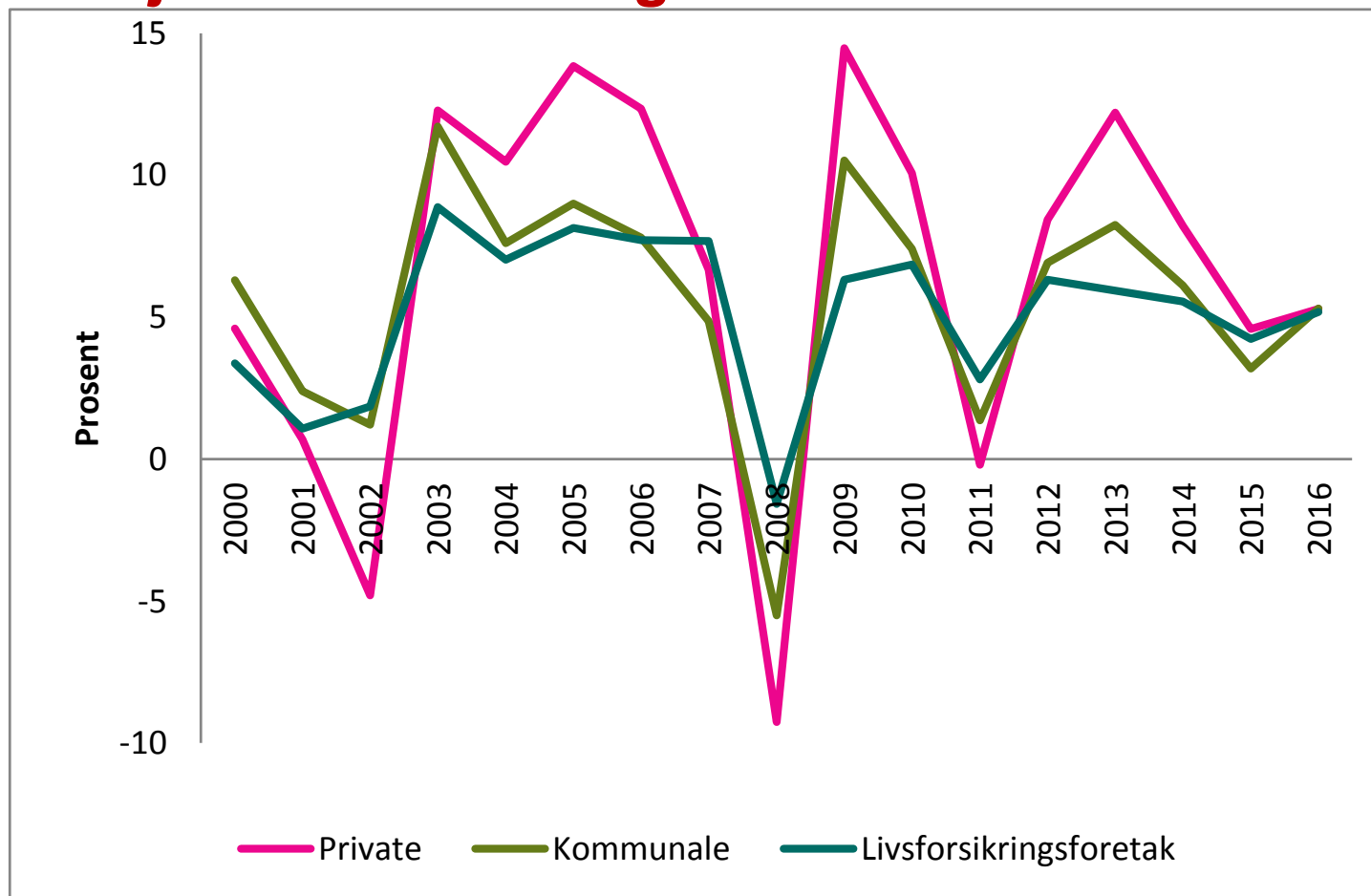
2. Resultater og finansiell stilling (forts.)

Aksjeandel i kollektivporteføljen – pensjonskasser og livsforsikringsforetak

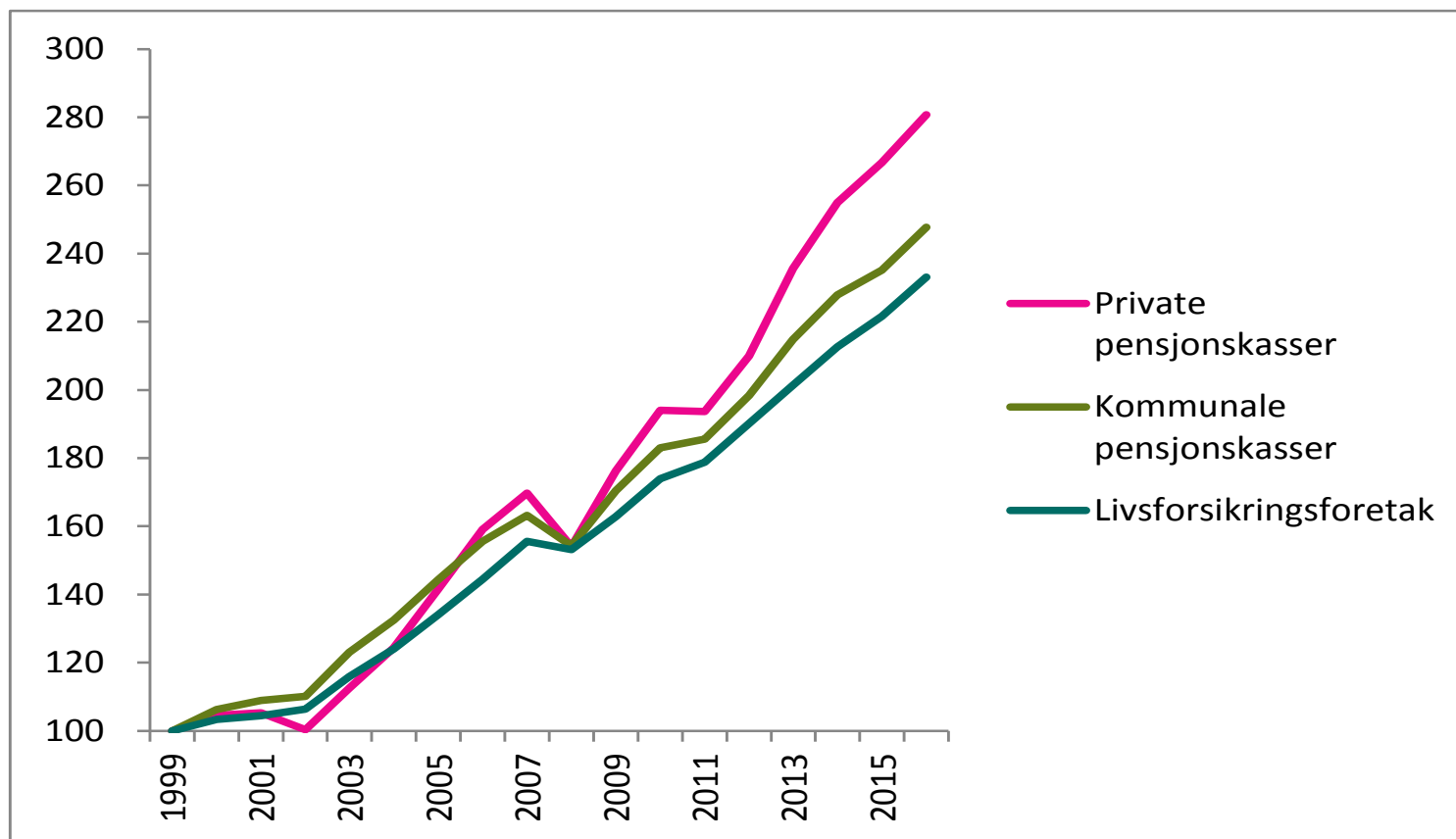
2. Resultater og finansiell stilling (forts.)

Verdijustert avkastning

2. Resultater og finansiell stilling (forts.)

Akkumulert verdijustert avkastning i pensjonskasser og livsforsikringsforetak

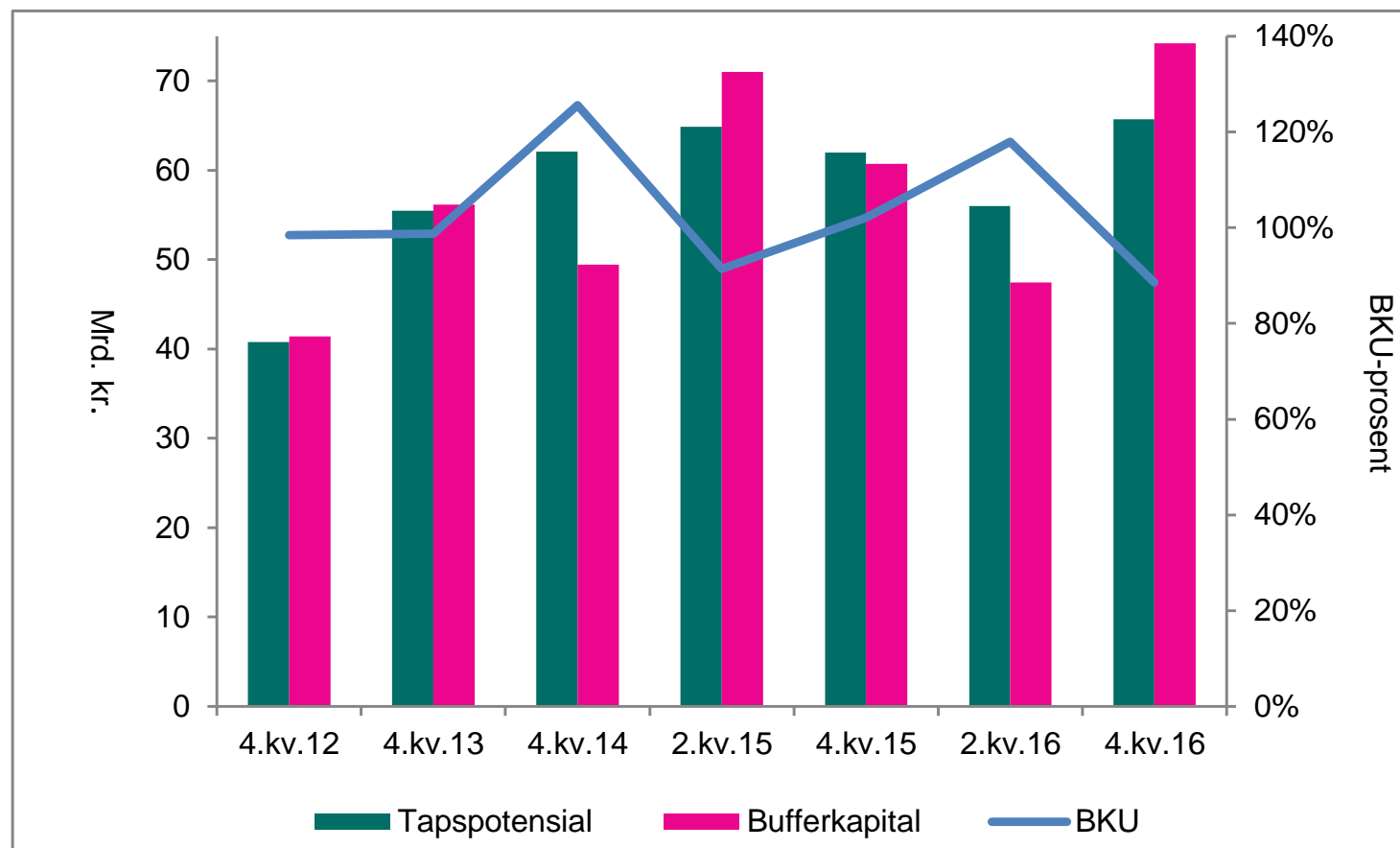
2. Resultater og finansiell stilling (forts.)

Oppreservering for langt liv – K2013

- Oppreserveringskravet til K2013 var på om lag 11,5 mrd. kr for pensjonskassene – 8,5 for private og 3 for kommunale
- Gjenstående oppreserveringsbehov for **private** pensjonskasser var 1. januar 2017 ca. 0,4 mrd. kr
 - Om lag 3/4 av de private pensjonskassene er nå ferdig oppresvert
- **Kommunale** pensjonskasser er ferdig oppresvert

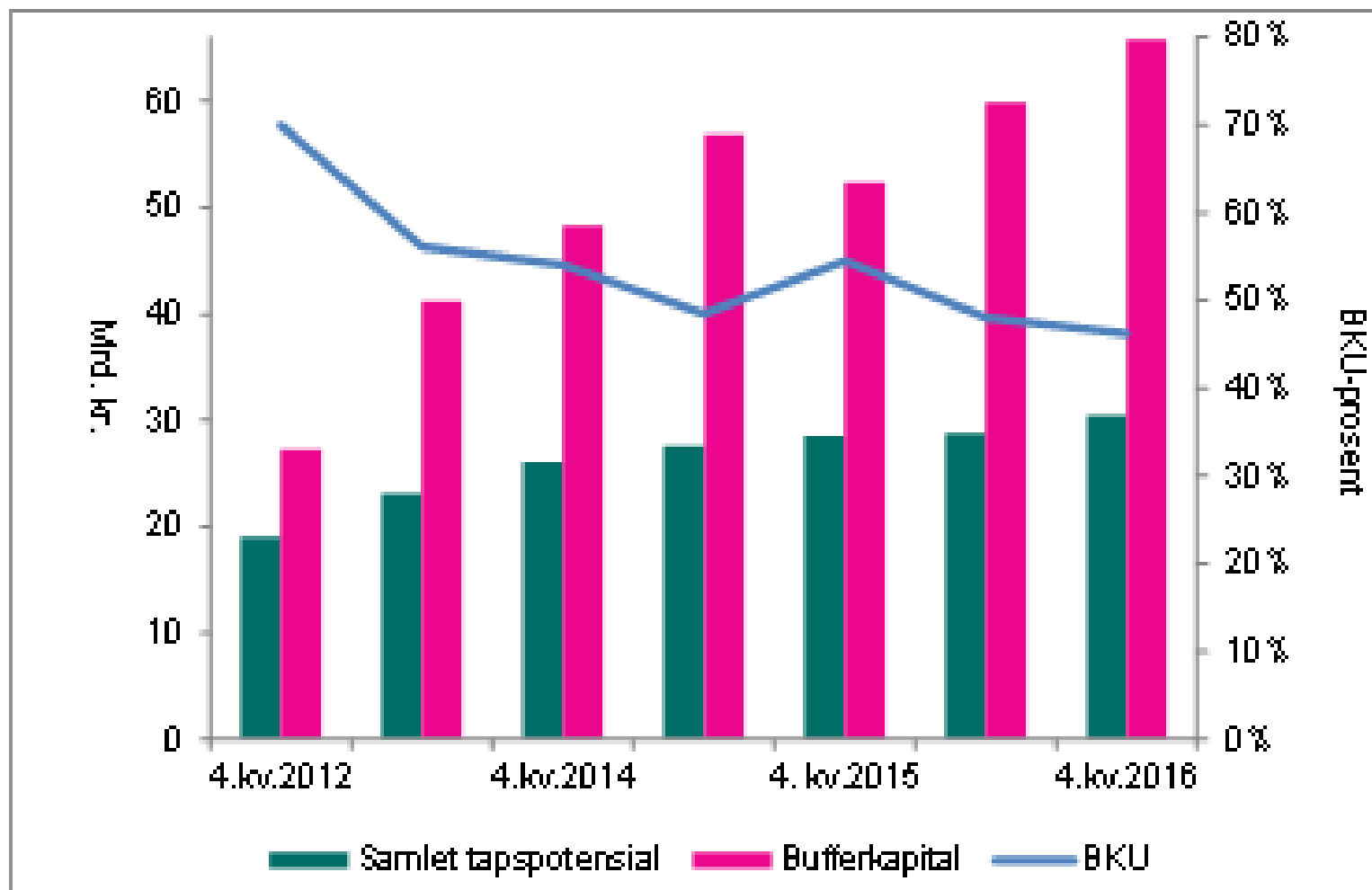
2. Resultater og finansiell stilling (forts.)

Finanstilsynets stresstest I

2. Resultater og finansiell stilling (forts.)

Finanstilsynets stresstest II

3. Tilsynsmessig oppfølging

Finanstilsynets brev til pensjonskassene 15.03.2015:

- Finanstilsynets stresstest I reflekterer underliggende risiko på en bedre måte enn gjeldende soliditetskrav, blant annet ved å vise hvordan verdien av forpliktelsene påvirkes av lavt rentenivå
- Finanstilsynet legger til grunn at pensjonsforetaket løpende analyserer sin reelle finansielle stilling og at styret jevnlig vurderer behovet for å gjennomføre tiltak **(er senere blitt forskriftsregulert)**.
- Finanstilsynet har vurdert en bufferkapitalutnyttelse på over 200 prosent i stresstest I som høy risiko som indikerer svak finansiell stilling. Finanstilsynet forventer at pensjonsforetak som rapporterer en bufferkapitalutnyttelse i stresstest I over 200 prosent vurderer aktuelle tiltak.

3. Tilsynsmessig oppfølging (forts.)

Forslag til nye kapitalkrav for pensjonskasser

- Finanstilsynet fremmet forslag til nye kapitalkrav for pensjonskasser i brev (med høringsnotat) til Finansdepartementet 15. september 2016
- Kapitalkravene er utarbeidet med utgangspunkt i Finanstilsynets stresstest I – med tilpasninger
- Forslaget har vært på høring med frist 9. januar 2017
- Saken er til behandling i Finansdepartementet

4. IORP II – nytt Tjenestepensjonsdirektiv

- EUs reviderte **Tjenestepensjonsdirektiv** ble vedtatt og publisert i desember 2016. Frist for gjennomføring i nasjonal lovgivning er januar 2019.
- Det reviderte direktivet inneholder nye og utvidete krav til styring og kontroll i pensjonsinnretningene, herav **vurdering av egen risiko**, og til utvidede bestemmelser om tilsyn og **tilsynsprosesser**. Det inneholder også nye krav til **informasjon** til medlemmene.

5. EIOPA's IORP-stresstest 2017

- Det skal i 2017 gjennomføres en stresstest som en oppfølging av EIOPA's IORP-stresstest i 2015.
- 19 av medlemslandene omfattes av stresstesten. Det legges opp til en stresstest av både ytelses- og innskuddsordninger.
- Norge omfattes også, med intensjon om å dekke minimum 50 prosent av det nasjonale markedet. De syv største pensjonskassene deltar.
- Det er balansen pr.31.12.2016 som skal stresses.
- Det legges opp til et stress-scenario på markedsrisiko (makroøkonomiske sjokk)

6. Utredning om egen pensjonskonto mv.

Utredning fra en arbeidsgruppe datert 15.12.2016

Brev fra statsministeren 3. april / mandatet:

- Regjeringen er innstilt på å utrede behovet for tilpasninger i lov- og regelverket for tjenestepensjon i privat sektor
- Utredningen kan ta utgangspunkt i **lov om innskuddspensjon**
- Et utredningsarbeid vil bl.a. omfatte:
 - Om arbeidstaker bør få adgang til å opprette en personlig pensjonskonto hos en pensjonsleverandør valgt av arbeidstaker
 - Arbeidstakers adgang til å foreta individuell tilleggssparing
 - Håndtering av pensjon ved jobbskifte
 - Kriterier for opptjening av pensjoner

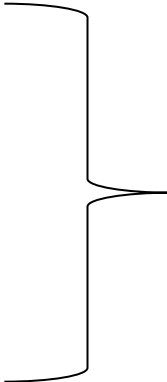
6. Utredning om egen pensjonskonto mv. (forts.)

Målsetninger ved å innføre egen pensjonskonto:

- At pensjonsmidlene forvaltes effektivt – mest mulig pensjon for en gitt innbetaling
- At pensjonssystemet virker nøytralt – også ved jobbskifte
- At det enkelte medlem får økt oversikt over egen pensjonsopptjening
- At det enkelte medlem får økt innflytelse over egen pensjon

Veivalg for endringer

- Valg av pensjonsleverandør
- Midler som skal kunne inngå
- Fordeling av kostnadsansvar
- (Individuell pensjonssparing)

Utvalget presenterer
5 mulige modeller

6. Utredning om egen pensjonskonto mv. (forts.)

«Modell 3» – eksempel på modell

- Foretaket velger en pensjonsleverandør – medlemmet har denne som standardalternativ
 - Medlemmet kan velge å flytte til annen leverandør
 - Medlemmet har en *rett* til å samle all pensjonskapital på en konto – arbeidsgiver har en *plikt* til å akseptere det
 - Arbeidsgiver dekker kostnader for all pensjonskapital så lenge det står i ordningen. Hvis kapitalen flyttes til annen leverandør, flyttes kostnadsansvaret til arbeidstakeren.
 - Kan unngå utstedelse av PKB
- ⇒ Kan bidra til mer oppmerksomhet på kostnader og økt konkurranse
- ⇒ Kan bidra til mer oversikt over pensjonsopptjeningen og mer pensjon for pengene ved utnyttelse av foretakets forhandlingsmakt og stordriftsfordeler i forvaltningen

6. Utredning om egen pensjonskonto mv. (forts.)

Kriterier for opptjening av pensjoner

- Lønnsgrunnlag – opptjening fra første krone
- Nedre alder
- Stillingsandel
- Medlemskapets varighet

Generelt om kriterier for opptjening:

- Endring i kriterier for opptjening i retning av 'opptjening fra første krone' vil generelt gi en tilpasning til folketrygden
- Administrative kostnader er et tema, men argumentet kan svekkes ved opprettelse av system med egen pensjonskonto
- Endringer vil generelt slå ut mer positivt for kvinner enn menn
- Motargumentet mot alle disse endringene vil være foretakenes kostnader knyttet til pensjon

7. Uførepensjon i privat sektor

Nytt uførepensjonsregelverk trådte i kraft 1. januar 2015. Finanstilsynet har klargjort regelverket på flere punkter i ulike brev:

- **Utstedelse av fripoliser** skal finne sted på tidspunktet for overgang til nytt uførepensjonsregime, og kan ikke utsettes til det tidspunkt arbeidstakerne slutter i foretaket.
- **Administrasjonsreserven** skal ved utstedelsen være fullt oppresvert for å dekke forventede fremtidige kostnader (administrasjon og forvaltning av midler) i hele forsikringstiden. Det er ikke adgang til å la kostnadene bli dekket mot avkastningen av midlene.
- For **delvis uføre**, legger Finanstilsynet til grunn at for den "friske delen" skal det tas utgangspunkt i lønnsgrunnlaget på tidspunktet for innmelding i ny uførepensjonsordning, ikke lønnsgrunnlaget på det tidspunkt arbeidstakeren ble erklært ufør.

7. Uførepensjon i privat sektor (forts.)

- **Fortsettelsesforsikring** ved opptak i ny uførepensjonsordning.

Forsikringsavtaleloven av 16. juni 1989 (FAL) har bestemmelser om fortsettelsesforsikring i § 19-7.

Finanstilsynet antar at bestemmelsen i FAL må forstås slik at for det tilfelle at det *ikke* skjer vesentlige endringer i det samlede dekningsomfang (kombinasjonen av uføredekning fra folketrygden og nytt uførepensjonsprodukt i privat sektor), vil det vanskelig kunne utledes en rett til fortsettelsesforsikring for det enkelte medlem.

For det tilfelle at det skjer *vesentlige* endringer i dekningsomfanget, f.eks. hvis arbeidsgiverforetaket ikke etablerer ny uførepensjonsordning, vil medlemmet kunne benytte seg av retten til fortsettelsesforsikring.

8. Om Silver Pensjonsforsikring u.o.a.

Litt historikk:

- Silver fikk avslag på søknaden om å bli underlagt kravene i tjenestepensjonsdirektivet, og fikk ett års utsettelse med å oppfylle Solvens II-kravene i brev fra Finansdepartementet i november 2015.
- Silver fikk forlenget dispensasjonen til 15. februar 2017 i brev fra Finansdepartementet i desember 2016.
 - Det ble åpnet for å forlenge fristen hvis selskapet kunne dokumentere vesentlig fremdrift i arbeidet med å finne en løsning.

8. Om Silver Pensjonsforsikring u.o.a. (forts.)

- Silver Pensjonsforsikring ble satt under offentlig administrasjon 17. februar 2017:
 - Silver oppfylte ikke solvenskravene verken med eller uten overgangsregler
 - Selskapet hadde ikke lagt frem realistisk plan for oppfyllelse av kravene
 - Det ble lagt vekt på hensynet til kundene og likebehandling av disse
- Finanstilsynet oppnevnte et administrasjonsstyre bestående av:
 - Sven Iver Steen (leder)
 - Erik Keiserud (nestleder)
 - Fridtjof Berents
- Silver Pensjonsforsikring AS' tidligere organer trådte ut av virksomhet. Administrasjonsstyret overtok myndigheten som ligger til disse organene.

FINANSTILSYNET

Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

www.finanstilsynet.no

Personlig e-postadresse

